

Xudoyqulov U.K.

t.f.n., dotsent

O'zbekiston Milliy universiteti

Xuralkarim77@mail.ru

**O'ZBEKISTONNING JANUBIY VILOYATLARIDA XX ASRNING 70 -
80 YILLARIDA SANOAT KORXONA ISHCHILARNING TURAR JOYGA
BO'LGAN TALAB VA MUAMMOLAR
ANNOTATSIYA**

Mazkur maqolada sanoat korxona ishchilarining XX asrning 70 – 80 yillar davrida turar joyga bo'lgan munosabatlarini batafsil yoritilib berilgan. Shuningdek, O'zbekistonda uy-joy, ma'muriy–maishiy, xizmat binolar qurilishini yaxshilash maqsadida, yangi qurilish loyhalarini yaratish, ishlab chiqarishga jalb etish maqsadida davlat rejasi asosida amaliy ishlar bajarilganligi, bu davrda qurilgan uy-joylar Sovet hukumati tomonidan amalga oshirilgan ijobiy ishlardan biri bo'lsada, biroq uy-joy qurilishi tashkilotlari tomonidan yangi qurilgan uy-joy binolarining sifatsizligi, ichki jihozlanishini talab darajasida emasligi, suv va gaz ta'minotidagi nosozlik, temir-beton binolarni mahalliy sharoitga mos kelmasligi tufayli ishga tushirilgan uy-joy binolari zamonaviy ehtiyojlarga moslanmagan taxlil qilingan.

Kalit so'zlar: Sanoat kompleksi, qurilish sanoati, turar-joy, ma'muriy-maishiy, transport, aloqa, temir yo'llar, sovet hukumati, yengil va oziq-ovqat sanoati.

Худойкулов У.К.

к.и.н., доцент

Национальный университет Узбекистана

Xuralkarim77@mail.ru

**ПОТРЕБНОСТИ И ПРОБЛЕМЫ РАЗМЕЩЕНИЯ РАБОТНИКОВ
ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ЮЖНЫХ РЕГИОНОВ
УЗБЕКИСТАНА В 1970-1980-Е ГГ
АННОТАЦИЯ**

В данной статье подробно описано отношение работников промышленных предприятий к жилью в 70-80-е годы 20 века. Также на основе государственного плана проводились практические работы по совершенствованию строительства жилищных, административно-бытовых и служебных зданий, созданию новых строек, вовлечению их в

производство. Однако жилищно-строительные организации поручили из-за низкого качества вновь построенных жилых домов, отсутствия внутреннего оборудования, отсутствия водоснабжения и газоснабжения, несоответствия железобетонных зданий местным условиям анализировались как не приспособленные к современным потребностям.

Ключевые слова: Промышленный комплекс, строительная индустрия, жилищный, административно-бытовой, транспорт, связь, железные дороги, Советская власть.

Xudoyqulov U.K.

PhD., associate professor
National university of Uzbekistan
Xuralkarim77@mail.ru

REQUIREMENTS AND PROBLEMS FOR ACCOMMODATION OF INDUSTRIAL FACTORY WORKERS IN THE SOUTHERN REGIONS OF UZBEKISTAN IN THE 1970s - 1980s

ABSTRACT

This article describes in detail the relationship of workers of industrial enterprises to housing in the 70s-80s of the 20th century. Also, practical works were carried out on the basis of the state plan in order to improve the construction of housing, administrative-household, and service buildings, to create new construction projects, and to involve them in production. However, housing construction organizations commissioned due to the poor quality of newly built residential buildings, lack of internal equipment, water and gas supply failure, non-conformity of reinforced concrete buildings to local conditions were analyzed as not adapted to modern needs.

Keywords: Industrial complex, construction industry, residential, administrative-household, transport, communications, railways, Soviet government.

KIRISH

Mustaqillik yillaridagi ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar keng miqyosdagi islohotlarning amalga oshirilishi tufayli, jamiyatning tubdan o'zgarishi, yangi ijtimoiy tuzumning shakllanishiga imkoniyat yaratdi. O'zbekiston Respublikasi

Vazirlar Mahkamasining 1996 yil 16 dekabr «O‘zbekistonning yangi tarixini yaratish to‘g‘risida»gi va 1998 yil 27 iyuldagi «O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Tarix institutining faoliyatini takomillashtirish to‘g‘risida»gi qarorlari o‘zbek xalqi va uning davlatchiligi tarixi bo‘yicha tadqiqotlarni rivojlantirish konsepsiyasining g‘oyaviy metodologik asosini tashkil etib [1] Vatanimiz tarixini haqqoniy yoritishga keng yo‘l ochib berdi.

O‘zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti I.A.Karimov milliy mafkuraning shakllanish jarayonida tarix fanining o‘rniga yuksak baho berib: «Milliy mafkurani shakllantirishdagi eng katta manba-bu haqqoniy yoritilgan tarixdir», -deb ko‘rsatgan edi.[2] Shuningdek, birinchi Prezidentimiz tarixning inson va jamiyat taraqqiyotidagi roliga baho berib, “O‘z tarixini bilmaydigan, kechagi kunini unutgan millatning kelajagi yo‘q. Bu haqiqat kishilik tarixida ko‘p bora o‘z isbotini topgan”[3]-deb ta’kidlaydi

Respublikada yengil va oziq-ovqat sanoatining rivojlanishi: muammolar va natijalar tarixini janubiy viloyatlar misolida o‘rganish shubhasiz, tarixni yanada chuqurroq tarzda yoritish uchun imkoniyat yaratadi. Chunki, janubiy viloyatlarning yengil va oziq-ovqat sanoati Respublikamiz iqtisodiyotida hamda aholini ish bilan ta’minlashda alohida salohiyatga ega bo‘lib, ushbu sohalarning tarixiy rivojlanish tendensiyalarini ilmiy jihatdan tadqiq etish bugungi kunda tarixshunoslik sohasida ilmiy tadqiqot obyekti sifatida yuzaga chiqmoqda. Ilmiy tadqiqot mavzusini dolzarbligini ilmiy tahlil etishda xolisona va tarixiy tahlilga alohida e’tibor berilib, 1991 yilgacha yengil va oziq-ovqat sanoati sohasida Sovet hukumati tomonidan amalga oshirilgan siyosatning mazmun va mohiyati manbalar asosida yoritildi. Chunki, O‘zbekistonda ushbu yillarda yengil va oziq-ovqat sanoatini rivojlantirishga alohida e’tibor berilgan bo‘lsada, biroq, ushbu yo‘nalishlarning hammasi markaz manfaatlariga moslashtirilgan holda olib borilib, milliy ahamiyatga ega yengil va oziq-ovqat sanoatini rivojlantirishga sovet hukumatini tomonidan hech qanday moddiy va ma’naviy sharoit yaratib berilmadi. ushbu mavzuni tarixshunosligini o‘rganish dolzarb masala bo‘lib fanlararo yondoshuvni taqozo etadi.

TADQIQOTNING ASOSIY NATIJALARI

Tabiiyki, bu davrda turar joy muammolari dolzarb masalalardan biri bo'lib kelgan. Yangi shaharlar, aholi markazlarining paydo bo'lishi, yangi yerlarni o'zlashtirish hamda madaniy-maishiy xo'jalik ishlariga oid qurilish ishlarini ko'payishi qurilish mahsulotlariga bo'lgan talabni oshib borishiga olib keldi. Natijada yangi g'isht zavodlarini qurish, mavjud g'isht zavodlarini ta'mirlash hisobiga mahsulotga bo'lgan ehtiyojlarning qondirilishi uchun yangi imkoniyatlar ishga solindi. 1970 yilda xalq xo'jaligi hamda aholini talab ehtiyojlarini hisobga olgan holda g'isht ishlab chiqarish yengil va oziq-ovqat sanoati ishchi-xodimlari uchun Qashqadaryo viloyatida 47,3 million donaga, Surxondaryo viloyatida 87,6 million donaga o'sdi. Janubiy viloyatlarda temir-beton konstruksiyasi qurilish mahsulotlari ishlab chiqarishiga alohida e'tibor berilib, ko'p qavatli uy-joylar, madaniy-maishiy, jamoat, ma'muriy binolarni qurish imkoniyatlariga keng yo'l ochildi. 1970 yilda Qashqadaryo viloyatida 40,5 ming kub metr, Surxondaryo viloyatida 111,5 ming kub metr temir-beton qurilish mahsulotlari ishlab chiqildi [4].

O'zbekistonda uy-joy, ma'muriy-maishiy, xizmat binolar qurilishini yaxshilash maqsadida, yangi qurilish loyihalarini yaratish, ishlab chiqarishga jalb etish maqsadida davlat rejasi asosida amaliy ishlar bajarildi. Temir-beton konstruksiya qurilish materiallarini ishlab chiqarish va yig'ish respublikada 1970 yil 2870,7 ming kub metr, 1975 yil 3899,0 ming kub metrni tashkil etgan bo'lsa, bu ko'rsatkich Qashqadaryo viloyatida 1970 yil 36,4 ming kub metr, 1975 yil 138,2 ming kub metrni, Surxondaryo viloyatida esa 1970 yil 108,3 ming kub metr, 1975 yil 155,8 ming kub metrni tashkil etdi [5].

Bu davrda qurilish ishlarini jadallashib, aholi sonining tabiiy o'sishi, migratsion jarayonlarning kuchayishi, paxtachilikni keng miqyosda ko'proq rivojlantirishga bo'lgan intilishlar hamda ommaviy yangi yerlarni o'zlashtirilishi, yangi sanoat korxonalari, madaniy-maishiy soha binolari uchun qurilishga bo'lgan ehtiyojning oshib berishi yangi sanoat komplekslarining barpo etilishi va qurilish

mahsulotlariga talabning oshib borishiga olib keldi. Respublikadagi mavjud qurilish sanoat korxonalari 1980 yil 4642 ming kub metr temir-beton konstruksiya mahsulotlarini ishlab chiqargan bo'lsa, 1985 yilda bu ko'rsatgich 6078,0 ming kub metrni tashkil etdi. Shuningdek, temir-beton qurilish mahsulotlari ishlab chiqarish Qashqadaryo viloyatida 1980 yil 232,1 ming kub metr, 1985 yilda esa 439,6 ming kub metr, Surxondaryo viloyatida 1980 yil 197,8 ming kub metr, 1985 yilda 300,1 ming kub metrni tashkil etdi [6].

Uy-joyga bo'lgan talabni qondirish masalasida sovet hukumati uy-joy qurilishi, kooperativ va qurilish tashkilotlariga katta e'tibor bilan qarab, mablag'lar sarflashni ko'paytirdi. Qurilishga sarflanayotgan mablag'lar asosan shaharsozlik, sanoat korxonalar, madaniy-maishiy sohadagi uy-joy binolarini qurishga qaratildi. 1971-1975 yillarda yengil va oziq-ovqat sanoati ishchi-xodimlariga O'zbekiston SSR bo'yicha 2526 million rubl sarflandi. Qashqadaryo viloyatiga 191 million rubl sarflanib, 1909 ming kv metr uy-joy binolari qurilgan bo'lsa, Surxondaryo viloyatiga 150 million rubl miqdordagi mablag'lar sarflanib, 1418 ming kv metr uy-joy binolari qurildi [7].

Shuni alohida qayd etish kerakki, ushbu mablag'lar yengil va oziq-ovqat sanoati ishchi-xodimlarini son jihatdan o'sishi, yangi oilalarni uy-joy bilan ta'minlash uchun yetarli emas edi. Shuningdek, sarflanayotgan mablag'lar hisobida qurilayotgan uy-joy maxsus "imtiyozlar" asosida O'zbekistonga yuborilgan mutaxassislar, xodimlar, harbiylarga ko'proq ajratilar edi. Eng tahlilga jalb qilinadigan narsa, 1970 yilga kelib paxta yakka hokimligi natijasida aholiga uy-joy qurish uchun tomorqa berish to'xtatilgan bo'lib, berilishi mumkin bo'lgan tomorqalar ham ekin ekilmaydigan, tashlandiq yoki past-balandlikdan iborat bo'lgan, o'zlashtirilmagan yerlardan ajratildi.

Sanoat komplekslarini qurish hamda qurilish sanoatining takomillashib borishi natijasida turar-joy, ma'muriy-maishiy, transport, aloqa, temir yo'llar hamda boshqa xo'jalik sohalari uchun qurilish materiallarini yetkazib berishga alohida e'tibor berildi. Chunki sovet hukumati o'zining yengil va oziq-ovqat sanoati ishchi-xodimlarini uy-joy bilan ta'minlash strategiyasida ushbu masalani

birinchi o'ringa qo'ygan edi. Sanoatlashgan rayonlar, zavod-fabrikalar hamda qurilish sanoatiga asosan rusiyzabon aholi joylashgan bo'lib, Markazdan yuborilgan kishilarni uy-joy bilan ta'minlash asosiy masala edi. Ayniqsa, migratsion jarayonlar O'zbekistonda 1971-1975 yillarla kuchli bo'lib, Rossiya markazidan aholini ko'chib kelishi kuchaydi. Natijada respublikada yengil va oziq-ovqat sanoati ishchi-xodimlariga uy-joy qurilishi ko'payib, 1971-1975 yillarda 435,3 ming kvartira, 1976-1980 yillarda 453,1 ming kvartira qurib soha xodimlariga topshirildi. Shuningdek, janubiy hududlarda yengil va oziq-ovqat sanoati ishchi-xodimlariga uy-joy qurilishiga e'tibor berilib, yangi qurilish mahsulotlari ishlab chiqaradigan korxonalar ishga tushirilishi tufayli 1971-1975 yillarda yengil va oziq-ovqat sanoati ishchi-xodimlariga Qashqadaryo viloyatida 33,4 ming kvartira, 1976-1980 yillarda 43,4 ming kvartira, Surxondaryo viloyatida 1971-1975 yillarda 24,9 ming kvartira, 1976-1980 yillarda 23,1 ming kvartira qurib, ishga tushirildi [8].

Uy-joy qurilishiga ehtiyojni hisobga olib, qurilish tashkilotlariga ajratilgan mablag'larning asosiy qismi markaziy shaharlarga sarflanib, janubiy hududlar hisobgangan Qashqadaryo, Surxondaryo viloyatlarining Qarshi, Termiz, G'uzor, Shahrisabz, Kitob, Denov, SHerobod, SHo'rchi, Qumqo'rg'on kabi sanoatlashgan shaharlarida bu davrda ikki qavatli uy-joy binolari qurilib, ushbu uy-joylar asosan yengil va oziq-ovqat sanoati ishchi-xodimlari uchun ajratildi. Biroq bu ikki qavatli uylar mahalliy shart-sharoitlarni hisobga olinmasdan, suv, gaz ta'minoti, sanitariya holati hisobga olinmay qurilgan binolar edi. 1975 yilda yengil va oziq-ovqat sanoati ishchi-xodimlariga Qashqadaryo viloyatida 42 million rubl sarflanib, 473 ming kv. metr uy-joy binolari qurilgan bo'lsa, Surxondaryo viloyatida 37 million rubl sarflanib, 288 ming kv. m. uy-joy binolari qurildi [9]. Biroq yuqorida qayd etilganidek uy-joy qurilishi o'z sifat va samaradorligi bilan talab darajasida emas edi.

Yangi uy-joy binolariga bo'lgan talab-ehtiyojlarni hisobga olib, O'zbekistonda aholi sonining o'sishi, yangi yosh oilalarning ko'payishi, yirik sanoat komplekslarining qurilishi, yangi yerlarning katta hajmda o'zlashtirilishi

natijasida qurilish tashkilotlari zimmasiga katta ishlar yuklatildi. Jumladan, Qashqadaryo va Surxondaryo viloyatlarida ham uy-joy qurilishiga e'tibor yanada kuchaytirildi. Chunki Markazni paxta xom ashyosi bilan ta'minlovchi ushbu hududlarda paxtani qayta ishlovchi sanoat korxonalari ko'plab qurilayotgan edi. 1975-1980 yillarda uy-joy qurilishiga O'zbekistonda 3198 million rubl sarflanib, 27382 ming kv.m. uy-joy binolari qurib ishga tushirilgan bo'lsa, Qashqadaryo viloyatida 275 million rubl sarflanib, 2468 ming kv. m. uy-joy binolari, Surxondaryo viloyatida esa 158 million rubl sarflanib, 1414 ming kv. m. uy-joy binolari qurib ishga tushirildi. Qurilish jarayonining tezlashishi asosan viloyatlardagi sanoatlashgan shaharlarda amalga oshirildi. Shuningdek, qurilish mahsulotlarini ishlab chiqaruvchi zavodlar esa Qarshi, Shahrisabz, Termiz, Denov shaharlarda bo'lib, qurilish jihozlarini yetkazib berish masofasi qolgan hududlardan uzoq bo'lib, ushbu holat ortiqcha mablag'larni talab qilar edi.

1970-1980 yillarda O'zbekistonda uy-joy qurilishi masalasi yengil va oziq-ovqat sanoati ishchi-xodimlari sonining oshib borishi, yangi oilalarning uy-joyga bo'lgan talabi, migratsion aholi kelishining kuchayishi natijasida yanada dolzarb muhim masala bo'lib qolaverdi. Biroq shuni alohida qayd etish zarurki, qurilayotgan uylar yengil va oziq-ovqat sanoati ishchi-xodimlari talab-ehtiyojlariga javob bermay, temir-beton uskunalari uylar qishda nihoyat sovuq, yozda kuchli issiq tufayli uy-joylarda yashash qiyin bo'lib, beton devorlarning ichki qismida yoz va qish davrida himoyalalanuvchi maxsus qatlamlar o'rnatilmagan, kanalizatsiya, suv, gaz ta'minotlari bilan ta'minlovchi moslamalar mustahkam qurilmaganligi tufayli aholi nihoyat darajada qiynalib yashar edi.

1980 yilda O'zbekiston bo'yicha uy-joy qurilishiga 714 million rubl sarflanib, 5742 ming kv. m. uy-joy binolari qurilgan bo'lsa, Qashqadaryo viloyatida 71 million rubl sarflanib, 125 ming kv. m. uy-joy binolari, Surxondaryo viloyatida 30 million rubl sarflanib, 256 ming kv. m. uy-joy binolari qurib ishga tushirildi. Ushbu ma'lumotlarda qayd etilgan raqamlar aholini uy-joyga bo'lgan talabini 42,7 foizini ta'minlashga yetar edi [10] Demak, uy-joyga bo'lgan talab-ehtiyoj

O'zbekistonda, jumladan, janubiy viloyatlarda eng asosiy muammolardan biri bo'lib qolaverdi.

O'zbekistonda uy-joy qurilishiga bo'lgan talab hamda aholining ehtiyojlarini hisobga olib qurilish ishlarini amalga oshirish cheklangan bo'lib, ushbu masala uchun zarur mablag', qurilish mahsulotlarini ajratish Markazning ixtiyorida bo'lganligi tufayli hamisha katta muammolar hamda to'siqlar paydo bo'lar edi. Uy-joy qurilishini jadallashtirish, yangi qurilish mahsulotlarini ishlab chiqaruvchi zavodlarni qurish uchun O'zbekistonning ichki zahirasi yo'q edi. 1980-1990 yillarda zamonaviy uy-joylar qurish, ichki jihozlarni ta'minlash, estetik did bilan yangi uy-joy komplekslarini qurish imkoniyati yo'q edi, bu borada yangi loyihalar va takliflar hisobga olinmas edi. Shu tufayli sovet hukumati davrida, 1930-1950 yillarda qurilgan ikki, to'rt qavatli uylarni qurish loyihasi, tuzilishi, ichki va tashqi ko'rinish 1960-1990 yillarda ham deyarli o'zgarmadi. 1981-1985 yillarda uy-joy qurilishi uchun O'zbekistonda 4189 million rubl sarflanib, 6006 ming kv.m. uy-joy qurilgan bo'lsa, jumladan, Qashqadaryo viloyatda 401 million rubl sarflanib, 574 ming kv. m. uy-joy, Surxondaryo viloyatda 183 million rubl sarflanib, 384 ming kv. m. uy-joy binolari qurib ishga tushirildi [11]. Ushbu uy-joy binolari janubiy hududlarning ma'muriy va sanoatlashgan markazlari hamda yangi barpo etilgan Qarshi, Termiz, Muborak, Shahrisabz, Kitob, Qamashi, G'uzor, Denov, SHerobod, SHo'rchi, Qumqo'rg'on, Jarqo'rg'on kabi shaharlarda amalga oshirildi.

Bu davrda qurilgan uy-joylar Sovet hukumati tomonidan amalga oshirilgan ijobiy ishlardan biri bo'lsada, biroq uy-joy qurilishi tashkilotlari tomonidan yangi qurilgan uy-joy binolarining sifatsizligi, ichki jihozlanishini talab darajasida emasligi, suv va gaz ta'minotidagi nosozlik, temir-beton binolarni mahalliy sharoitga mos kelmasligi tufayli ishga tushirilgan uy-joy binolari zamonaviy ehtiyojlarga moslanmagan edi.

Ammo shuni ta'kidlash kerakki, tadqiq qilingan yillarda uy-joy qurilishi masalasini ijobiy xal etishga ancha urinish bo'ldi. Xullas, 1970-1990 yillarda janubiy viloyatlarda ko'plab uy-joy binolari qurildi.

1979 yildan e'tiboran O'zbekistonning 9 shahrida (Toshkent, Sirdaryo, Fargona, Andijon, Qarshi, Termiz va h.k) shaxsiy uy-joy qurish man etildi. Buning natijasida 1978 yilda Qashqadaryo viloyatida ishchi va xizmatchilarning o'z mablag'i va davlat qarzi hisobiga 108 ming kvadrat metr, Surxondaryo viloyatida 43 ming kvadrat metr uy-joy qurilgan bo'lsa, 1980 yilga kelib, bu ko'rsatkich Qashqadaryoda 98 ming kvadrat metr, Surxondaryoda 21 ming kvadrat metr uy-joyni tashkil qildi. Bu davrda yo'l qo'yilgan ayrim xatoliklarni tugatish va ishchi xizmatchilarni uy-joy bilan ta'minlash borasida bir qator aniq chora-tadbirlar amalga oshirildi [12].

Masalan, 1980 yilda Shahrisabz trikotaj fabrikasida 26 xonadonli uy; 5 ta yotoqxona mavjud edi. Bu davrda mazkur korxona ishchi va xizmatchilarini uy-joy bilan ta'minlash borasida anchagina xayrli ishlar amalga oshirildi. 1980 yilda O'z SSR yengil sanoat ministrligi tomonidan 16300 kv. metr uy-joy qurish uchun 3380 ming rubl kapital mablag' ajratildi. O'z SSR Ministrlar soveti korxonada uy-joyga ehtiyoj nihoyatda yuqoriligini xisobga olib, respublika budjetidan qo'shimcha ravishda 2 mln. rubl mablag'ni uy-joy qurish uchun ajratdi. Bu bilan 1980 yildan ushbu korxona o'zi uy-joy quruvchi tashkilotga aylandi.

Qarshi yog'-ekstraksiya zavodi ishchilari 1980 yilda mahalliy budjet hisobiga 1938 kv. metr va korxonaning o'z qurilish tashkiloti kuchi bilan 2834 kv. metr uy-joyga ega bo'ldilar. 1980 yilda Kitob vino punktida 18 ming rubl, umumiy maydoni 86 m² bo'lgan turar joy foydalanishga topshirildi [13].

Shahrisabz ip gazlama korxonasida 1985-1990 yillarda 10-15 ming kvadrat metr turar joy binosi qurilgan. Korxona ishchilar shaxarchasida yashovchi ishchi va xizmatchilarning yashash sharoitini yaxshilash borasida ham bir talay ishlar qilindi [14]. Jumladan, dehqon bozori, xammom va yozgi stadion qurilib ishga tushirildi.

Surxondaryo viloyati yengil va oziq-ovqat sanoati korxonalari ishchi va xizmatchilarining turar joyga bo'lgan ehtiyojini qondirish borasida ham ma'lum bir ishlar amalga oshirildi. Denov yog'-ekstraksiya zavodida 1980-1985 yillar

ichida 64 oila yangi davlat uylariga ega bo'lgan bo'lsa, 30 nafardan ortiq ishchi oilasi tomorqa oldi. 1986 yilda korxona o'z stadioniga ega bo'ldi [15].

1970-1980 yillarda sanoat korxonalari ishchi va injener-texnik xodimlarining uy-joyga bo'lgan talablarini qondirish maqsadida bir talay ishlar amalga oshirildi. Ammo ko'plab kamchiliklar ham mavjud edi. Xususan uy-joy qurilishida maxalliy sharoit e'tiborga olinmadi. Ayrim uylar sifatsiz topshirildi. Janubiy viloyat shaharlarining issiq iqlim sharoitida obodonchilik, ko'kalamzorlashtirish va aholini ichimlik suvi bilan ta'minlash muhim ahamiyatga ega edi. Biroq bu sohada ayrim ishlar qilingan bo'lsa ham, ekilgan daraxtlarga o'z vaqtida qaramaslik oqibatida ularning ko'pchiligi qurib qolib, aholini ichimlik suvi bilan ta'minlanish darajasi 45 foizni tashkil etib, betondan qilingan uy-joylarning 3-4 va xatto 2- qavatlariga ichimlik suvlari chiqmas edi. Buning ustiga binolar issiq yoz sharoitiga moslashtirilmagandi.

XULOSA

Xulosa qilib shuni alohida qayd etish mumkinki, tadqiq qilingan yillarda Surxondaryo va Qashqadaryo viloyatlari yengil va oziq-ovqat sanoati korxonalari ishchi va xizmatchilarining moddiy-ma'naviy turmush darajasini yaxshilash borasida ancha chora-tadbirlar Janubiy viloyatlar yengil va oziq-ovqat sanoati korxonalari ishchi va xizmatchilarining moddiy-maishiy turmush tarzida amalga oshirilgan tadbirlarni tahlil qilar ekanmiz, quyidagi muammolar mavjudligini ko'rishimiz mumkin:

Birinchidan, korxonalar o'rtasida ishchi xizmatchilarning mehnat xaqi xajmini belgilashda jiddiy tafovutlar saqlanib, mehnat xaqini oshirish iqtisodiy qonunlarga deyarli asoslanmasdan, ma'muriy uslubda olib borilar edi. Bu boradagi chora-tadbirlar o'zining ijtimoiy moxiyati bilan barqarorlashtirishga qaratilgan bo'lsada, ayrim muammolarni keskinlashtirib yubordi.

Ikkinchidan, uy-joy bilan ta'minlash masalasida ko'pgina xatoliklar va nuqsonlarga yo'l qo'yildi. Uy-joy qurilishida mahalliy sharoit inobatga olinmay, ko'plab uy-joylar sifatsiz topshirilib, betondan qilingan uylarning yozda issiq,

qishda sovuq xolatini bartaraf etish muammolari hal qilinmadi, shuningdek, uylarni suv bilan ta'minlash qoniqarsiz xolatda edi.

Uchinchidan, korxonalar atrofini obodonlashtirish va ko'kalamzorlashtirish ishlari qoniqarsiz xolda olib borilib, o'zidan chang chiqaradigan paxta tozalash, to'qimachilik, ko'plab zaharli ximikatlarni tarqatadigan yog', go'sht-sut korxonalari atrof-muhitni ifloslanishi va ekologik vaziyatning og'irlashishiga olib keladi.

IQTIBOSLAR / ЧОККИ / REFERENCES

- 1.O'zbek xalqi davlatchiligi tarixi konsepsiyasi // O'zbekiston tarixi jurnali, 1999, 1-son, B.31-34.
- 2.Karimov I.A. Milliy istiqlol mafkurasi-xalq e'tiqodi va buyuk kelajakka ishonchdir. –T.: O'zbekiston, 2000.-B. 34.
- 3.Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat- yengilmas kuch.-T.: Ma'naviyat, 2009.-B.4.
- 4.Narodnoye xozyaystvo Uzbekskoy SSR. –T.: “Uzbekistan”, 1971. – S.54.
- 5.Narodnoye xozyaystvo Uzbekskoy SSR. –T.: “Uzbekistan”, 1986. – S.74.
- 6.Narodnoye xozyaystvo Uzbekskoy SSR. –T.: “Uzbekistan”, 1986. – S.73.
- 7.Narodnoye xozyaystvo Uzbekskoy SSR. –T.: “Uzbekistan”, 1971. – S.245.
- 8.Narodnoye xozyaystvo Uzbekskoy SSR. –T.: “Uzbekistan” 1986. – S.241.
- 9.Narodnoye xozyaystvo Uzbekskoy SSR. –T.: “Uzbekistan” 1971. – S.242.
- 10.Narodnoye xozyaystvo Uzbekskoy SSR. –T.: “Uzbekistan”, 1971. – S. 243.
- 11.Qashqadaryo viloyati davlat arxivining Shahrisabz filiali, 144-fond, 1-ro'yxat, 17-hujjat, 83-varaq.
- 12.Surxondaryo davlat arxivining Denov filiali, 425-fond, 2-ro'yxat, 183-hujjat, 49-varaq.
- 13.Qashqadaryo viloyati davlat arxivining Shahrisabz filiali, 144-fond, 1-ro'yxat, 17-hujjat, 93-varaq.
- 14.Surxondaryo davlat arxivining Denov filiali, 425-fond, 2-ro'yxat, 183-hujjat, 79-varaq.
- 15.Tursunov S.N. Denov yog'-ekstratsiya zavodining tarixidan lavhalar. Denov, 1992. – 60 b.